

Ивета Ташева. *Езикът на лекарите днес*. София: Университетско издателство „Св. Климент Охридски“, 2024. 144 с. ISBN 978-954-07-5914-2.

This review presents an innovative study on the links between linguistics and medicine, focusing on communication strategies, speech behaviour and aspects of the doctor-patient relationship. Particular attention is paid to the specificity of medical jargon, looking at the specificities of female and male speech within the medical profession.

Key words: linguistics and medicine, communicative strategies, language and gender

През 2024 година излезе новаторско интердисциплинарно изследване, търсещо пресечните точки между лингвистиката и медицината.

Трудът на Ивета Ташева в *Езикът на лекарите днес* има характер на разработка със сериозен принос, който очертава нова научна област: взаимни връзки между лингвистиката и медицината. След интерпретиране на проблематиката на медицинската хуманитаристика и превода на медицинска терминология (познати ни от предходните научни публикации на И. Ташева), тук виждаме новаторско изследване на взаимодействието и свързаността на лекар и пациент в едно интердисциплинарно по своя характер изследване с фокус върху комуникативните стратегии, речевото поведение и аспектите във връзката лекар – пациент. Като основна цел на това изследване авторката си поставя изучаването на т.нар. медицински жаргон и отговор на въпроса дали той по своята същност е безобидна, но пейоративна форма на предаване на информацията, или е израз на някакъв тип превъзходство и своеобразно презрение от страна на лекарите към неспециалистите, предимно пациентите.

Главата *Пол, род и език* задълбочено и детайлно разглежда различните теоретични и методологически подходи по темата за отраженията в езика на различията между половете. Изключително любопитни са въпросите дали езикът е доминиран от мъжката гледна точка, кога и дали можем да говорим за женски език. Представени са различни теории за пола – поведенческа, властова, перформативна и др. Тук авторката прави хронологичен преглед на женското присъствие в медицината от древността до наши дни. Това обобщение представлява ценен исторически ракурс, въвеждащ в проблематиката на вербалното поведение на жените и мъжете в лекарската професия. Анализирани са актуални въпроси, поставени от феминистката социолингвистика – за сексисткия език, за езиковия сексизъм, последван от принижаване на личността в обществото, игнориране, осъждане, и най-вече – стереотипизиране, което, както подчертава И. Ташева, като че ли е най-силно изявено в българската ситуация. Текстът си поставя за цел да докаже, че спецификите в женското и мъжкото говорене са вариативни, а доброто говорене с пациента, конкретно в лекарската професия, не се влияе от пола.

В глава *Професионалният език на лекарите* се разкрива спецификата на лекарския жаргон, който позволява на медицинския персонал да споделя информация по

начин, който звучи официално, но остава непрозрачен за страничните наблюдатели, включително и за самите пациенти. Тук многостранно са разгледани отличителните характеристики на лекарския език. Интересното в целия труд е позицията на авторката, имаща привилегиата да е „от двете страни на барикадата“ – и практикуващ лекар, и езиковед-анализатор. Анализът е не само суховато-теоретичен, а ясно експлицирана е позицията на активно практикуващия медик, който не само се опира на теоретични постулати за принципите на езиковата комуникация, а е професионалист с изключително богат опит, от който черпи емпиричен материал. Именно затова тук добре защитена е ясната и недвусмислено обоснована позиция, че употребата на медицинския жаргон в качеството му на професионален език, който гарантира екипността, но често и изпълнява роля с цел да щади пациента.

Лингвистичният анализ на медицинския жаргон е прецизен и научно издържан. Фактологията относно спецификите на произхода на основния лексикален фонд в медицинската практика, характерните лексикални средства (контекстуализации, специфична употреба на редица глаголи, евфемистични конструкции и др.) е прецизно представена. Тази глава съдържа интересни лексикални наблюдения – за полисемията в рамките на медицинските термини, както и за омонимията, възникваща между една и съща форма в ежедневиен език и медицинската практика. Освен очевидните термини от гръцки и латински, И. Ташева обобщава, че *лингва франка* на медицината през XXI век е английският език. Използването му създава единство и яснота в медицинския жаргон по начина, по който са били използвани гръцкият и латинският в миналото. Затова и И. Ташева е пионер в медицинската лингвистика в България, чиято цел е обстойно изучаване на езика на лекарите.

В тази глава се обръща внимание и на специфичните ситуации, когато медицинският жаргонен език се използва и по отношение на пациентите или в медийни изяви (тв предавания, интервюта и под.), предназначени за широка, неспециализирана аудитория. Друг важен контекст на този вид общуване е комуникацията с пациентите и техните близки, когато от съществено значение за всички е лекото дистанциране на лекаря, езиково и емоционално, от състоянието на пациента, което е важно и за туширане на излишните дискусии с него и роднините му. Тези разсъждения поставят и фундаменталния въпрос какво очакваме от лекаря – да ни лекува или да бъде наш добър събеседник.

Логично продължение на въпросите от предходната глава се съдържат и в главата *Диалогът лекари – пациенти. Различно ли общуват и говорят жените лекари?* Тук се разглеждат важни въпроси за начините на общуването между лекарите (мъже и жени) с пациентите – по отношение за речеви стратегии и дори времетраене на интеракцията, проблема за професионалното прегаряне – изключително актуални теми от глобален и обществен характер.

Приложенията в края на монографията представляват анкети с практикуващи лекари в различни държави (българи, но практикуващи в чужбина) и различни градове в България, в различни по вид здравни заведения или практики, с разнообразни специалности и широк възрастов диапазон. Тези анкети съдържат изключително ценна информация, предоставяйки калейдоскоп от гледни точки относно ключови въпроси за медицинската лингвистика и хуманитаристика като цяло.

Бихме могли да обобщим, че освен научно обосновано, изданието е изключително четивно не само заради стегнатия и ясен стил на поднасяне на информацията, но и

заради избора на обект на научен анализ – ситуации, в които всеки един от читателите ѝ е попадал и които са част от нашето ежедневие. Де факто синкретизмът в подхода, съчетаването на различни части от човешкото познание в интердисциплинарни изследвания с антропоцентричен характер е еманация на новаторското поведение в науката, излизането извън тесните специализирани рамки на определена наука или научна школа. А ползите и практическото приложение на изследователските търсения всъщност правят подобни проучвания изключително ценни не само за науката, а и за обществото като цяло. Затова с пълно основание можем да говорим за фундаментален научен принос на представената монография, която се характеризира и с изключителна изследователска задълбоченост.

Prof. Nadezhda Mihaylova-Stalyanova, PhD

ORCID ID: 0000-0002-8271-0078

Web of Science Researcher ID: ADS-2094-2022

Department of Bulgarian Language

Sofia University “St. Kliment Ohridski”

Sofia, Bulgaria

e-mail: stalyanova@gmail.com